

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד
ר' **משה שניצר** ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה" ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש למגידי שיעור "דף היומי"

חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה החשובה ודופת צדקה וחסד
מרת **ורדה שניצר** ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"ב ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 759

מסכת יומא ל' - ל"ו ♦ מעשרות ב', ח' - ג', ה'

בס"ד, ה' בטבת תשע"ד

השבוע בגליון

- מכשף שחזר בתשובה
- מחילה תחת הר הבית
- חצוונה שהגר"מ מאיר שפירא זצ"ל ניסה לפענח
- חובת הבנים לצייט לצוואת אביהם
- הקשר בין מתנות לאביונים לשעירי יום הכיפורים

- רמזים גדולים באמירת "השם"
- בכיה באמירת סדר העבודה
- לשכה בבית המקדש שנקראה על שם מכשף

- אין מעבירין על המצוות - שתי החלות של שבת קדש
- מדוע בוצעים את החלה התחתונה?
- להחליף את החלות לפני ברכת המוציא
- מדוע "השם" ולא "א-ד-נ-י"?
- סדר העבודה אינו תפילה אלא ציטוט תפילה

דבר העורך

ותחזנה עינינו - 2

הפקס הבא התקבל במערכת בעת לימוד מסכת יומא במחזור הקודם:

בס"ד פרשת בשלח תשס"ו

לכבוד מערכת מאורות הדף היומי היה זה לפני ארבעים ושש שנים. בתקופת ילדותי נהגתי להסתפר בבני ברק אצל ספר בשם 'דומן', ברחוב הרואה פינת שדרות ירושלים. 'דומן' גדל באירופה בבית הוריו המתבוללים. מעולם לא פתח חומש, ולא ידע מאומה על יהדות. יום אחד הוא שח במספרה, כמשיח לפי תומו, כי בעודו ילד בתקופת השואה, הוא התחבא במרתפי הוותיקן ברומא, עם מאות יהודים שהסתתרו שם מאימת הנאצים.

באחד המסדרונות היה פסל עם צלב, וכל היהודים שעברו לידו הסבו את פניהם ולא הביטו לעברו. חוץ ממני. לא הבנתי מדוע הם מסבים את פניהם. אחד הכמרים הבחין בכך ואמר לי: "אתה היחיד מכולם שאינו מזלזל בצלב, מגיע לך פרס. בא ואראה לך משהו".

הוא החל לרדת בגרם מדרגות, ואני צעדתי אחריו. ירדנו קומות אחדות, הוא ניגש לדלת, פתח אותה ואמר לי: "זה שלכם". ראיתי אולם ענק, מלא בכלי זהב. ראיתי חנוכיה גדולה מזהב, והרבה סירים וקערות מזהב. אחרי דקות אחדות הוא סגר את הדלת.

כאשר הספר סיים לספר את המעשה, אמרתי לו: "זכית לראות את כלי המקדש, אבל חבל שלא הבנת מה אתה רואה".

דף לג/א אין מעבירין על המצוות

אין מעבירין על המצוות - שתי החלות של שבת קדש

"אין מעבירין על המצוות".

כלל מפורסם זה עורר דיונים הלכתיים רבים בנושאים שונים, ובמאמר זה נתמקד ב"לחם משנה" של שבת קודש.

הכלל "אין מעבירין על המצוות" קובע, כי כאשר מזדמנת אפשרות לקיום מצווה, אין לנטשה, אף לא מתוך כוונה לקיימה מאוחר יותר בחפץ אחר או במקום אחר. הדברים אמורים הן לגבי עזיבת המצווה כדי לעסוק בדבר חולין (פסחים ס"ד; ראה טורי אבן, מגילה ו/ב), והן לגבי עזיבת המצווה כדי לעסוק במצווה אחרת. כך אנו נוהגים בכל יום בנרתיק הטלית והתפילין, שיש להניח את הטלית קרוב לפתח הנרתיק, כדי שבעת הכנסת היד לנרתיק, נפגוש בטלית תחילה, שאותה צריכים ללבוש לפני התפילין. והיה אם ידו של אדם תקל תחילה בתפילין ובכל זאת יניח את הטלית, הרי הוא מעביר על המצוות, על מצוות תפילין (שולחן ערוך או"ח סי' כ"ה סעי' א').

הכלל אין מעבירין על המצוות תקף גם לגבי אותה מצווה עצמה, שיש לקיימה במקום הראשון שבו אפשר לקיימה, ולא לדחות את קיומה למקום אחר (מנחות סד/ב ועיי' תוספות מגילה ו/ב ד"ה מסתבר בשם י"מ; ברכי יוסף או"ח סי' כ"ה; ועיי' מגן אברהם או"ח סי' קמ"ז ס"ק י"א). וכגון, הקוצרים תבואה עבור מנחת העומר [הקרבה בט"ז בניסן], קצרו מהשעורים הקרובות לירושלים, מפני שני טעמים, ואחד מהם הוא, שאין מעבירין על המצוות.

מדוע בוצעים את החלה התחתונה? לאור כלל זה יש לברר את המובא בשולחן ערוך (או"ח סי' רע"ד סעי' א'), כי בשבת קודש, עת מברכים 'המוציא' על שתי חלות, יש לבצוע את התחתונה. לכאורה, הואיל והחלה העליונה קרובה יותר, יש לקיים בה את המצווה ולבצוע אותה. שאלה זו מעלה הב"ח (טור סי' רע"ד) הכותב: "ואני תמה, שיעבור על דין התלמוד דאין מעבירין על המצוות". הסברים רבים נאמרו בדבר, להלן שניים מהם.

להקריב את החלה התחתונה: הט"ז כותב כי אפשר לפתור את השאלה באופן פשוט, על ידי שנייח את החלה התחתונה כשהיא קרובה אליו יותר מהחלה העליונה. כך, מלכתחילה יש לבצוע על התחתונה, ואדרבה, אם יבצע על העליונה יעבור על "אין מעבירין על המצוות"...

צעילוי נשמת

הר"ר **יהושע השיל רייזמן** ז"ל
ב"ר חיים ז"ל
נלב"ע י' בטבת תשס"ט
תנצב"ה
הונצח ע"י חתנו ידידנו הר"ר **חיים פינק**
ומשפחתו שיחיו - תל אביב

צעילוי נשמת

הרב **גבריאל סמוטני** זצ"ל
ב"ר חיים יצחק ז"ל
נלב"ע ה' בטבת תשמ"ג
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **יוכבד פינקלשטיין** ע"ה
ב"ר ישראל משה ז"ל
נלב"ע ד' בטבת תשמ"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידנו הר"ר **שמחה רשף**
ומשפחתו שיחיו - גבעתיים

לעילוי נשמת

הר"ר **משה יהודה למפרט** ז"ל ב"ר אהרון שלמה הלוי ז"ל נלב"ע י' בטבת תשס"ח
ולע"נ מרת **גיטל למפרט** ע"ה ב"ר מאיר ז"ל נלב"ע י"ג בטבת תש"ע **תנצב"ה**
הונצחו ע"י המשפחה שיחיו

להחליף את החלות לפני ברכת המוציא: המגן אברהם (סי' רע"ד ס"ק א') כותב, כי בשעת הקידוש יניח למעלה את החלה אותה ברצונו לבצוע, ורק בשעת המוציא יחליף ביניהן. ככל הנראה כוונת דבריו היא, שאף על פי שכעת בוצע על התחונה, אינו עובר על "אין מעבירין על המצוות", לפי שזו כבר היתה העליונה וחלה החובה לקיים בה את המצווה.

העובר למצווה אחרת, יחזור לראשונה? ראוי לציין כי סברה זו נתונה בויכוח סוער בין הפוסקים, אם אכן אדם שנהג שלא כדין והתחיל בעשיית המצווה השנייה ישוב לקיים את הראשונה. יש סוברים, כי אחר שחל דין לקיים המצווה בחפץ מסויים, בו תקויים המצווה, גם אם לאחר מכן נתקל האדם בחפץ אחר קרוב יותר (טורי אבן שם). ויש חולקים, כי לעולם הולכים אחר רגע קיום המצווה (דברי מלכיאל סי' ח').

להפוך את החלות לאחר הרמתן: קיימת אפשרות נוספת להבין את דברי המגן אברהם, כי אכן יסמן לבציעה את החלה העליונה, ובשעה שמרים את שתי החלות כדי לברך עליהן, יפכן, כך שהעליונה תהיה התחתונה, וכך יברך עליהן. טעם הדבר, לפי שכאשר החלות בידינו אין נחשבת אחת מהן קרובה יותר לקיום המצווה, כפי שאנו אומרים על החלות הנמצאות על השולחן, שהעליונה קרובה יותר [עיין בספר עבודת מקדש, מנחות סד/ב, וזו דעת המשנה ברורה שנקט בסי' כ"ה ס"ק ה' כדבר פשוט, שאינו חוזר למצווה הראשונה, וכאן ציטט את דברי המגן אברהם].

דף לה/ב/אנא השם... אנא השם כפר נא

לפני ה"ה" או לפני "השם"?

בתפילת יום הכיפורים תקנו חכמי ישראל לומר את "סדר העבודה" של הכהן הגדול ביום הכיפורים, בהיות מקדשנו על מכוננו.

מדוע "השם" ולא "א-ד-נ-י"? בסדר העבודה אנו אומרים את הוידי שהיה הכהן הגדול מתוודה בעת שסמך את ידיו על ראש הפר ועל ראש השעיר: "אנא השם, חטאתי... אנא בשם...". דומה, כי זה המקום היחיד בכל התפילות, בו אנו מזכירים את שמו של הקב"ה בביטוי "השם" ואיננו אומרים "א-ד-נ-י".

הוראה זו מקורה בדברי רבי סעדיה גאון (הובא בטור או"ח סי' תרכ"א), ויש לברר מה טעמה. **איננו יכולים לומר את השם המפורש:** הבית יוסף (שם) מסביר, כי הכהן הגדול בוידו היה אומר את השם המפורש בעת שהזכיר את שם ה'. אנו הרי איננו רשאים לומר את השם המפורש, ואין טעם שנזכיר שם "אדנות", שהרי לא אמרו הכהן הגדול. לפיכך אנו אומרים "השם" במקומות שהזכיר בהם הכהן הגדול את השם המפורש.

סדר העבודה אינו תפילה אלא ציטוט תפילה: ואילו הב"ח (שם) כותב, כי טעמו של רבי סעדיה גאון הוא, כי אין כל היתר לומר את שם ה' אלא כאשר מתפללים אליו, אך לא כאשר מצטטים כי פלוני התפלל כך וכך לקב"ה. לפיכך, באמרנו את סדר העבודה, הרי אנו מספרים כי הכהן הגדול התפלל כך וכך, ואין כל היתר לומר שם "אדנות".

נשים נא לב, כי בתפילה זו אנו מזכירים את הפסוק "לפני ה' תטהרו" ובאמירתו אנו נוקבים בשם אדנות, ואיננו אומרים "השם". זאת, לאור דעתו של הרי"ף גיאת, שבאמירת פסוק, אין מניעה לומר את הפסוק כדרך שרגילים לקרותו עם שם אדנות, שהרי פסוק בתורה הוא (טור שם, ועיין גם כד הקמח לרבינו בחיי כיפורים ב, עמוד רכ"ה).

ציטוט תפילת המלאכים: ה"ט"ז מוסיף, כי לאור דעתו של רי"ף גיאת, מובן מדוע בתפילת שחרית אנו אומרים בברכת "יוצר אור" את הקדושה שנושאים המלאכים לפני הקב"ה ונוקבים בשם אדנות, "קדוש, קדוש, קדוש ה'... ברוך כבוד ה' ממקומו...". לכאורה, הן איננו מתפללים כעת לקב"ה, אלא מזכירים מה אומרים המלאכים וכיצד רשאים אנו להזכיר את שם ה' ברם, מאחר שהם פסוקים אין כל מניעה לאמרם עם שם ה' [אולם דעת ה"ט"ז עצמו, כי אפשר להזכיר את שם שמים, גם בתפילת הכהן הגדול. בכך נעסוק בהרחבה בגליון הבא, אי"ה].

רמזים גדולים באמירת "השם": יש לציין כי גם באמירת "השם" יש רמזים גדולים. בעל חוות יאיר (מקור חיים לשו"ע שם, עיין שם עוד) כותב, כי "השם" בגימטריה "א-ל-ש-ד-י", ויש לכוון זאת בעת אמירת "השם".

"השם" ולא "אדושים": אגב הדברים מעירים הפוסקים (ט"ז ומקו"ח שם), כי מכאן יש ללמוד, שהמבקש להזכיר את הקב"ה תוך המנעות מאמירת שמו, יאמר "השם" ולא "אדושים", כפי שהיה שגור בעבר בפי ההמון.

כנייה באמירת סדר העבודה: לסיום נזכיר מדברי גדולי הדורות על חשיבות "סדר העבודה": "ראוי לכל בר דעת ללמוד את סדר העבודה... והיודע ומכוון ביה, בוודאי כי נרצה לו לכפר עליו" (מזהב ומפז, עמוד ס"ג בשם חמ"י ח"ד צב/ב בשם הרמ"ק). בספרים הקדושים גם מובא, כי יש לבכות בעת אמירת סדר העבודה ולאמרו בהתעוררות נפשית גדולה, תוך זכירה כי נעדרנו את כל אלה מעת חרב עלינו בית מקדשנו (ראה מזהב ומפז שם עמ' ס"ז-ס"ח ליקוטים רבים מספרי האחרונים בזה).

בתפילה ובציפייה לבניין בית המקדש במהרה בימינו אמן

ש. ש.
בני ברק

★ ★ ★

ומכאן, למכתב מרתק נוסף.

כל המקבל עליו עול תורה

סיפור מרגש ביותר התרחש במסגרת שיעורי הדף היומי.

המעשה אירע בעיר הקודש ירושלים, כפי שמספר במכתבו מגיד השיעור, הרב מרדכי ב. שליט"א.

בס"ד

"מאורות הדף היומי"

ברצוני לשתפכם יחד עם קהל לומדי הדף היומי וכל הקוראים הנכבדים, בהתרחשות מופלאה שאירעה להר"ר י. פ. ה"ן, עם הצטרפותו לשיעור הדף היומי. היה זה בתחילת לימוד מסכת פסחים.

לאחר תפילת ערבית בליל שבת קודש, ניגשתי לר' י. והצעתי לו להשתתף בשיעור דף היומי המתקיים מידי יום בבית הכנסת בו אנו מתפללים.

זה מכבר חפצתי לגשת אליו, ומסיבות שונות לא יצא הדבר על הפועל, עם תחילת לימוד מסכת פסחים, פניתי אליו וסיברתי את אזניו, כי בקרוב מתחילים ללמוד מסכת פסחים.

הוא השיב לי מיד, כי גם נפשו חשקה בתורה, אך קיימת בעייה רצינית החוצצת בינו לבין השיעור. בעייה זו די מוכרת בקרב בני אנוש מעת עמדם על דעתם, ושמה "זמן". אין זמן.

למחרת, ביום שבת קודש, הוא הגיע לבית הכנסת בזמן השיעור, התיישב בסמוך, וכאשר פרץ וויכוח בין לומדי השיעור, זה אומר בכה וזה אומר בכה, התערב ר' י. ונשבה בקסם לימוד הגמרא.

למחרת הוא הופיע, ומאז... הוא נמנה על הקבועים שבלומדי השיעור.

עם סיום מסכת פסחים ניגש אלי ר' י. ואמר, "אני חייב לספר לך משהו".

- **"אתה** זוכר, את אותו ליל שבת, בו הסברתי לך כי אין לי זמן?"

- **"בוודאי"**.

- **"אספר** לך מה היו שיקולי".

בעבודה בה אני עוסק, אין אפשרות להפסיק. היא דורשת רצף מוחלט. הפסקה באמצע העבודה גורמת לי הפסדים כספיים ניכרים, הן מפני שבאותה שעה איני עובד, והן מפני שבכך נקטע רצף העבודה. זאת, ועוד: באותה שעה בה נמסר השיעור אני עסוק באופן מיוחד. זה הזמן בו אני נוסע לבית הלקוחות כדי לאסוף את העבודות ולהחזירן, ואם אדלג, אפילו על ערב אחד, אני עלול להפסיד אלפי שקלים. עבודתי קשה ומתישה, אני מקבל עבודות מכל רחבי העיר, ועיתים עלי לנסוע מקצה העיר לקצה השני.

וראה זה פלא!!! מאז הצטרפתי לשיעור דף היומי, לפתע חלו שני שינויים מהותיים באופי עבודתי: א. ההזמנות שאני מקבל מרוכזות תמיד באותו אזור, כך שזמן האיסוף קצר בהרבה ממה שהיה קודם לכן. ב. בעבר ההזמנות היו קטנות יחסית ועתה כמות העבודה בהזמנה אחת גדלה בעשרת מונים, כך שזמן איסוף העבודות הצטמצם עד לכדי רבע!!! לעומת התקופה שלפני הצטרפותי לשיעור, ואף הרווחים - לא רק שלא קטנו, אלא אף גדלו...
במסיבת סיום מסכת פסחים כבר היה הרב יפ. אחד מבעלי השמחה והרגיש קבלת התורה אמיתית, "כי טוב סחרה מכל סחורה".

אכן, אומר המדרש "אמר הקב"ה שמעו לי שאין אדם שומע לי ומפסיד" (מדרש רבה, דברים ד').

בכבוד רב

מ. ב.

מגיד שיעור,
בית המדרש "חברון",
הר נוף, ירושלים

דף לה/א מאי פרוה אמגושא

לשכה בבית המקדש שנקראה על שם מכשף

אחת הלשכות בבית המקדש כונתה "לשכת בית הפרוה". את פשר הכינוי מסבירה הגמרא: "מאי פרוה? אמגושא". כלומר, פרוה הוא מכשף שעל שמו קרוייה הלשכה. הפלא ופלא.

לגבי זהותו של מכשף זה רבו הדעות.

הלשכה נבנתה על ידי כישוף: רבינו עובדיה מברטנורא (מדות פ"ה משנה ג') מפרש, כי פרוה זה בנה את הלשכה על ידי כישוף. אך פירושו לא התקבל על לבו של רבי יום טוב הלר, בעל תוספות יום טוב: היתכן שבבית המקדש יותירו על כנה לשכה שנבנתה באמצעות כישוף?!

פעולות הנדסיות מסובכות שנראו ככישוף: מפני כך מפרש בעל תפארת ישראל (שם, אות כ'), כי אין מדובר בכישוף ממש, אלא בגג לשכה זו היה מקווה לטבילה. אין אפשרות להטהר במקווה שמימיו שאובים, היינו, מים שהובלו אל המקווה באמצעות כלים, אלא רק במקווה שמים זרמו לתוכו מעצמם. כאשר ממקמים מקווה במקום נמוך, אזי מי גשמים נקווים אליו מן המקומות הגבוהים והמקווה מתמלא. ברם, כיצד ייקוו מים אל גג לשכת בית הפרוה? את הפתרון לכך מצא אדם שהשתמש באמצעים הנדסיים מיוחדים, כדי לגרום למים לטפס למעלה מעצמם. פעולותיו נראו יוצאות מגדר הרגיל, עד שכונה המקום 'פרוה' - כישוף.

מכשף שחזר בתשובה: בראשונים אנו מוצאים פירושים אחרים על אודות זהותו ועל פשר מעשיו של פרוה זה.

הרא"ש (שם) כותב, כי פרוה היה יהודי מכשף שבנה את הלשכה, לא באמצעות כישוף. אף מהמאירי (בסוגייתנו) משמע, כי פרוה היה יהודי שקלקל מעשיו ועסק בכישוף, אך לימים שב אל אלוהיו והיה ליהודי כשר, ועתה קדוש יאמר לו ואפשר להעניק את שמו ללשכה שבנה.

מחילה תחת הר הבית: הרמב"ם (פירוש המשניות שם) כותב, כי פרוה היה נכרי מכשף שלא בנה את הלשכה כלל, אך היא נקראה על שמו, מפני מעשה מוזר ביותר שאירע עמו: המכשף נתקף בסקרנות עזה, לגבי פשר מעשיו של הכהן הגדול ביום הכיפורים בבית המקדש. לשם כך חדר המכשף ללשכה זו ונקב חור בכותל החוצץ בינה לבין העזרה, כדי לצפות בכהן, ולאחר שנתפס ונהרג כונתה הלשכה על שמו. יש ראשונים שאף כתבו, כי פרוה החל לחפור מחילה תחת הר הבית, כדי להגיע אל קדש הקדשים ולצפות בכהן הגדול בעבודתו שם. אך זממו לא יצא אל הפועל, והוא נתפס ספון במחילתו (רא"ש במידות שם, וכן יש לפרש בתוס' כאן).

ומדוע נקראה הלשכה על שמו? בעל שיח יצחק (מובא במזהב ומפז עמ' ל"ח) מדגיש, כי בכך חפצו חז"ל להודיע כי אסור בתכלית לראות את עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים.

דף לז/א על שני השערים גורלות

הצוואה שהג"מ מאיר שפירא זצ"ל ניסה לפענח

מילה אחת שנעדרה מצוואה שהותיר אחריו יהודי, חוללה סערה באחת מקהילות ישראל.

"מעילים לספרי תורות": יהודי תמים וישר שחש כי קרב קצו, כתב צוואה לבניו בזה הנוסח: "בכל יום היארצייט שלי, יתנו מעזבוני מעילים לספרי תורות שבבית הכנסת".

שני מעילים או מעיל אחד: חיש מהר נודע לגבאים על הצוואה, ולא חלף זמן רב עד שהתפתח דיון בין בני הנפטר לבין גבאי בית הכנסת. הבנים טענו כי אביהם הורה לתת בכל שנה "מעילים לספרי תורות", היינו: מעיל לכל ספר תורה. לעומתם טענו הגבאים, כי האב הורה לתת "מעילים לספרי תורות", היינו: שני מעילים לכל ספר תורה...

האב כבר לא היה בין החיים, והגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, מייסד וראש ישיבת "חכמי לובלין" ומחולל "הדף היומי", הביע את דעתו בדיון (שו"ת אור מאיר ס"ג), ובתשובתו ניכרת גאונותו ושלטתו במרחבי הש"ס, כאשר הביא ראיות וסימוכין לכאן ולכאן, בין היתר מסוגייתנו. תשובתו זו יפה במיוחד, משום שהוא מטביל את עטו על פני סוגיות שונות, טועם מכל אחת מהן ומדלג אל הסוגיה הבאה.

חובת הבנים לציית לצוואת אביהם: נציין, כי במאמר זה איננו דנים בהגדרת מהות חובת הבנים לציית לצוואת אביהם - בדיון זה קיימת מחלוקת אחרונים (עיין שולחן ערוך חו"מ סי' רנ"ב בש"ך ס"ק ז' ובפתחי תשובה שם ס"ק ג' בשם שו"ת רעק"א. ראה בהרחבה ב"מאורות הדף היומי" גיטין טו/א מאמר "צוואת האדמו"ר מסדיגורא זצ"ל") - אלא נדון בבירור דבריו של האב, מה היתה כוונתו.

הלך אחר לשון בני אדם: בטרם ניגשים לבירור נידון שכזה יש להקדים יסוד חשוב - קיים כלל בנדרים: "הלך אחר לשון בני אדם". כלומר, אם מתעורר ספק כיצד לפרש משפט מסויים שנאמר על ידי אדם, מכריעים על פי הלשון הרווחת בין בני אדם. ברם, במקרים בהם אי אפשר להכריע באופן זה, הולכים אחר לשון התורה. כלומר, אם מצאנו בתורה לשון מסוג זה, נפרש את דבריו כפי שפירשו חכמים את דברי התורה.

לא נותר לנו אלא להזכיר את דברי התנא במסכת אבות (פרק ג' משנה ה'): "רבי נחוניא בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ". רבי עובדיה מברטנורה מבאר: "דרך ארץ - עמל וטורח הפרנסה, לפי שמלאכתו מתברכת!"

רבינו יונה כותב על המשנה: "ועול דרך ארץ - לא יצטרך לעשות מלאכה הרבה לצורך פרנסתו, ובמעט יספיק לו לכדי חיותו. כי מלאכת הצדיק מתברכת ונפשו שמחה בחלקו".

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או עובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף לה/ב הלל מחייב את העניים רבי אליעזר בן חרסום מחייב את העשירים

המהר"ם שיק מחייב

במעמד פתיחת הזמן בישיבתו, עמד המהר"ם שיק זצ"ל, גדול דורו, ונשא את הדברים הבאים בפני תלמידיו.

בגמרא נאמר, כי הלל מחייב את העניים ורבי אליעזר בן חרסום מחייב את העשירים.

צעילוי נשמת

מרת **דבורה חוה פראדל** ע"ה

ב"ר יצחק אייזיק יבדלחט"א

נלב"ע ו' בטבת תשע"ג

תנצב"ה

הר"ר **יחיאל מאיר אנגלרד** ז"ל

ב"ר דב בעריש ז"ל נלב"ע ט' בטבת תשנ"ה

תנצב"ה

הונצח ע"י בתו

גב' **ברכה לננה** ומשפחתה שיחיו

לצעילוי נשמת

הרה"ח ר' **יעקב דיאמנט** ז"ל
ב"ר יהושע ז"ל נלב"ע ה' טבת תש"ן

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידנו

הר"ר **יהושע דיאמנט** ומשפ' שיחיו - פ"ת

לצעילוי נשמת

מרת **מרים יפה** ע"ה

ב"ר דוד יסנר הי"ד נלב"ע ה' בטבת תשנ"ז

תנצב"ה

הונצחה ע"י בניה **דוד ושלמה יפה** שיחיו

ומכאן לדבריו של הגר"מ שפירא זצ"ל.

לכאורה, קיימת הוכחה ניצחת מסוגייטנו. בגמרתנו נאמר על הפסוק (ויקרא טז/ח) "ונתן אהרן על שני השעירים גורלות" - "יכול יתן שניים על זה ושניים על זה? תלמוד לומר, גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל". כלומר, אלמלא היתה התורה מוסיפה ומדגישה "גורל אחד", היה עלינו לפרש את הפסוק "על שני השעירים גורלות", כי על כל שעיר יש לערוך שני גורלות.

אמור מעתה, כשם ש"שני השעירים גורלות" הם שניים לכל שעיר, כך "מעילים לספרי תורות", הם שני מעילים לכל ספר תורה. הלא כן?

הקשר בין מתנות לאביונים לשעירי יום הכיפורים: ובכן, מתברר כי כבר גדולי הפוסקים התייחסו לדרשה זו בגמרתנו, לגבי... מתנות לאביונים ביום הפורים. מה למתנות לאביונים ולשני השעירים של יום הכיפורים? הסכיתו ושמעו.

במגילת אסתר נאמר (אסתר ט/כב), כי יש לתת "משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים". לאחר לימוד גמרתנו עולה, לכאורה, כי יש לתת שתי מתנות לכל עני, כשם שללא גילוי מפורש היינו עורכים שני גורלות לכל אחד משני השעירים. מדוע, איפוא, נפסק להלכה (או"ח סי' תרצ"ד), כי יש לתת שתי מתנות, אחת לכל עני?

את ההשוואה בין שני השעירים לבין מתנות לאביונים הציב הפרי חדש, והוא גם המסביר כי קיים הבדל דק אך ברור בין לשונות הפוסקים. המילה "מתנות", היא בלשון רבים, ומיעוט רבים - שניים. כך גם המילה "גורלות".

מעתה, לגבי מתנות לאביונים נאמר בפסוק "ומתנות" - שניים, "לאביונים". כלומר, יש לחלק שתי מתנות בין שני אביונים. אולם, בפסוק העוסק בשעירים הוקדמו השעירים לגורלות, "ונתן על שני השעירים - גורלות". לו היה כתוב "ונתן גורלות על שני השעירים", מעצמנו היינו יודעים כי "גורלות" הם שניים, ואם יש לתתם על שני השעירים, הרי גורל אחד לכל שעיר. ברם, אחר שנכתב "ונתן על שני השעירים גורלות", הפירוש הוא, כי על כל אחד משני השעירים יוטלו שני הגורלות, ולפיכך נזקקה התורה להדגיש "גורל אחד".

שב רבי מאיר שפירא אל צוואת מעילי ספרי התורה, התבונן בה ומצא כי לשונה הוא: "מעילים" - לשון רבים, "לספרי תורות" הרבים. אך לא שני מעילים לכל אחד מספרי התורה, שהרי לא אמר "לספרי התורות מעילים".

רבי מאיר שפירא ממשיך ועובר בין סוגיות שונות בתלמוד, ומוצא בהן צדדים לכאן ולכאן, ולבסוף הכריע, כי גם אם אי אפשר להוכיח ולהכריע את הדין, הרי ספק יותר בידנו, ומפני הספק אין מוציאים ממון מן הבנים, שהרי הם מוחזקים בו.

ואני מחייב את חלושי התפיסה! בתחילת לימודי לא הבנתי דבר, עיתים חזרתי על לימודי ארבעים פעמים. התפללתי להקב"ה ואמרת: הלא לא פטרת את חלושי התפיסה מלימוד תורתך, חנני, איפה, והאר עיני בה! היום, סיים בענווה, אומרים שכבר יודע אני ללמוד...

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,
24 שעות ביממה
מתחברים לשיעור
המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

מיד מבינים
מיד יודעים
מיד נכנסים לשבת כהלכה
מאורות ההלכה - שבת וחג
מתוק ללמוד ולהבין מיד

סיכום של כל ספרי ההלכה האחרונים
ניסוח בהיר וקולח
נפתח עניינים מפורט. כ-3500 ערכים

ניתן להשיג בחנויות המובחרות | מאורות הדף היומי: 1700-500-151